

T.C
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO :1998/76
KARAR NO :1998/72

ÖZET:MKEK'nun bağlı ortaklığı olarak kurulan MÜHİMMATSAN A.Ş.tarafından 233 sayılı KHK. hükümlerine göre yürütülen hizmetin niteliğinden kaynaklanan zararın giderilmesine yönelik bulunan davanın, Anayasanın 125/son. maddesi uyarınca ve idare hukuku esaslarına göre idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Şahin Erduran

Vekili : Av.Eyüphan Arıcıoğlu,Av.Ramazan Can

Davalı : MÜHİMMATSAN,Mühimmat Sanayi ve Ticaret A.Ş.Genel Müdürlüğü

Vekili: Av.Özlem Aral Kestir

OLAY : MKEK,Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumuna bağlı ortaklık olarak Kırıkkale'de kurulan MÜHİMMATSAN A.Ş.'ne ait İmla Fabrikasında 3.7.1997 günü meydana gelen patlamalar sonucunda davacının konutu hasar görmüş; Bayındırlık İl Müdürlüğü personeli tarafından yapılan keşfe göre, konutundaki zararın 41.000.000.-TL. olduğunun belirtilmesi üzerine davacı, Kırıkkale 2.Sulh Hukuk Mahkemesinin 1997/171 sayılı esasına kayıtlı tespit dosyasında yer alan 21.8.1997 günlü teknik bilirkişi raporuna göre, hasarın tamiri için 588.700.000.-TL.gerektiğini tespit ettirmiştir.

Davacı, bilirkişi incelemesinde bulunacak fazlaya ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla,uğradığı zarar karşılığı 588.700.000.TL'nin , 3.7.1997 gününden itibaren yasal faiziyle birlikte davalı idareden tahsiline hükmedilmesi istemiyle, 18.12.1997 gününde adli yargı yerine tazminat davası açmıştır.

KIRIKKALE ASLİYE 2.HUKUK MAHKEMESİ; 13.3.1998 gün ve E:1997/841, K:1998/156 sayı ile; M.K.E.Kurumunun tabi olduğu 233 sayılı KHK.'nin 2/2.maddesinde"İktisadi Devlet Teşekkülü teşekkül sermayesinin tamamı Devlete ait,iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan Kamu İktisadi Teşebbüsüdür."tarifine yer verildiği ; anılan Kurumun Ana Sözleşmesinin 4/11.maddesinde "Teşekkül, bu amaç ve faaliyetlerini doğrudan doğruya müessese, bağlı ortaklık ve diğer birimleri ile yerine getirir. "denildiği; buna göre kurulan bağlı ortaklık MÜHİMMATSAN A.Ş' nin Ana Sözleşmesinin 1.maddesinde"... işbu Anonim Şirket, bu Ana Sözleşmede yazılı kayıt ve şartlara, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu (Teşekkül) Ana Statüsü ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidir."hükmünün yer aldığı; dolayısıyla davalı Şirketin,öncelikle Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında KHK.'ye tabi bir "kamu kurumu"olduğu; 233 sayılı KHK.ile getirilen yeniliklerden "Şirket"vasfı ile "Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi olma"hususlarının, kuruluşun "kamu kurumu"niteliğini ortadan kaldırmayacağı; öte yandan, Şirketin tabi bulunduğu MKEK Ana Sözleşmesinin 4.maddesinde,kalkınma planları ve yıllık /programlar çerçevesinde, imalat sanayii alanında,herçeşit

A

silah, mühimmat, patlayıcı madde, makina,teçhizat ve malzeme... üretimi, Teşekkülür amaç ve faaliyet konuları olarak belirlendiğine göre, kamu kurumu niteliğindeki bu kuruluşun kalkınma planı ve yıllık programlar çerçevesinde faaliyet gösterdiğini kabulü gerektiği; bu durumda ,11.2.1959 gün ve 17-15 sayılı Yargıtay İçtihadı Birle tirme kararı da nazara alınarak, bir "amme teşekkülü"olan davalının plan ve program doğrultusunda üretim yaparken verdiği zararın tazmini istemiyle açılan davada idari yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle, Mahkemelerinin görevsizliğine,karar kesinleştiğinde ve süresinde başvurulduğunda dosyanın görevli ve yetkili Kırıkkale İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Anılan karar gereğince ve davacı vekillerinin 30.3.1998 günü kayda giren dilekçesi üzerine adli yargı dosyası idari yargı yerine gönderilmiş ise de, Kırıkkale Nöbetçi İdare Mahkemesince, 1.9.1998 gün ve 1998/174-561 sayı ile 2577,sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 3.maddesinde öngörülen usule uygun dilekçe ile açılmış bir dava bulunmadığı gerekçesiyle ve otuz gün içinde dava açmakta serbet olmak üzere,dilekçenin reddine karar vermiştir.

Davacı vekillerince usule uygun düzenlenen ve 14.9.1998 günü kayda giren dilekçe ile ,hizmetin kötü işlemesi nedeniyle davacıya ait konutta meydana gelen hasar karşılığı 588.700.000.-Tl.'nin , olay tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalı idareden tahsiline hükmedilmesi istemiyle idari yargı yerine dava açılmıştır.

KIRIKKALE İDARE MAHKEMESİ; 23.9.1998 gün ve E:1998/531, K:1998/626 sayı ile,MKEK.Ana Tüzüğü'nün 4.maddesiyle, belirtilen amaç ve faaliyet alanı ile ilgili olarak her türlü yeni müessese ve ortaklık kurma konusunda tanınan yetkiye dayanılarak,Kurum ile dört özel şahsın biraraya gelmesi sonucunda T.T.K.hükümlerine göre bir Anonim Şirket kurulduğu; dava konusu zararın sözü edilen MÜHİMMATSAN A.Ş.'ne ait tesislerde meydana gelen patlamalar sonucunda oluştuğu; davalı Şirket Ana Sözleşmesinin, amaç ve faaliyete ilişkin 3.maddesine göre, Şirketin askeri ve sivil amaçlı her türlü silah ve mühimmat üretimi yaptığı, ticari faaliyette bulunduğu ve ticari bir işletme olarak çalıştırıldığı; bu durumda, davalı şirketin nitelik olarak özel hukuk hükümleri kapsamında kalan çalışması sırasında çevrede oluşan zarar nedeniyle açılan davanın, özel hukuk kuralları çerçevesinde haksız fiil esasına göre, adli yargı yerince çözümlenmesinin gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş ; bu karar da, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı vekillerinin 28.10.1998 günü mahkeme kaydına giren dilekçesi üzerine, adli ve idari yargı dosyaları Kırıkkale İdare Mahkemesi Başkanlığınının 18.11.1998 günlü, 1998/531-626 sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına gönderilmiş olup, böylece adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasanın 14. maddesinde öngörülen şekilde olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş bulunmaktadır.

91

İNCELEME VE GEREKÇE :Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün Mustafa Bumin'in Başkanlığında , Üyeler:M.Salim Özer, Ülkü Aydın, Nursel Aymakoğlu, Zafer Kantarcıoğ Dr.Erol Alpar ve Halit Karabulut'un katılımlarıyla yapılan 28.12.1998 günlü toplantısında,Raportör-Hakim İsa Yeğenoğlu'nun davanın çözümünde idari yargı yerinin görevli olduğu yolundaki raporu ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mustafa Ekinci ile Danıştay Savcısı Tülin Özdemir'in davanın çözümünün idari yargının görev alanına girdiğine ilişkin yazılı ve sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava,MKEK.'nun bağlı ortaklığı olan davalı Şirkete ait fabrikada meydana gelen patlamalar nedeniyle konutu hasar gören davacı tarafından,588.700.000İL.zararının olay tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalı idareden tahsiline hükmedilmesi istemiyle açılmıştır.

MÜHİMMATSAN -Mühimmat Sanayi ve Ticaret A.Ş.;233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında KHK.'ye tabi bir "iktisadi devlet teşekkülü"(=kamu iktisadi teşebbüsü)olan MKEK-Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumuna ait Kırıkkale Mühimmat Fabrikası, Hassas Mekanik Fabrikası ve İmla Fabrikasından oluşan işletmeler grubunun,Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 17.3.1993 günlü onayı ile,bağlı ortaklığa dönüştürülmesi suretiyle kurulmuş olup,233 sayılı KHK.'ye ekli listede Sanayi ve Ticaret Bakanlığının ilgili olduğu MKEK'na bağlı ortaklık olarak yerini almıştır.

233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında KHK.'nin 2/5.maddesinde, "Bağlı ortaklık; sermayesinin yüzde ellisinden fazlası iktisadi devlet teşekkülüne veya kamu iktisadi kuruluşuna ait olan işletme veya işletmeler topluluğundan oluşan anonim şirketleridir."şeklinde tanımlanmış; aynı KHK'nin "Bağlı Ortaklıklar" başlıklı ÜÇÜNCÜ BÖLÜM'ünde yer alan 22.maddede kuruluşu,24.maddede yönetim kurulu, genel müdürü ve atamalar ,25.maddede denetçilerin seçimi, 26.maddede yönetim kurulunun ibrası hususları düzenlenmiş ve 23.maddenin 2 numaralı bendinde, bağlı ortaklıkların, bu KHK.'de saklı tutulan hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabi olduğuna işaret edilmiştir.

MÜHİMMATSAN A.Ş.Ana Sözleşmesinin 1.maddesinde "Aşağıda isim ve tabiyetleri yazılı kurucular tarafından, Türk Ticaret Kanununun ani kuruluş hükümlerine göre kurulan işbu Anonim Şirket, bu Ana Sözleşmede yazılı kayıt ve şartlara,233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye,Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu (Teşekkül) Ana Statüsü ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidir."hükmüne yer verilmiş ve kurucuları olarak kamu kesiminden MKE Kurumunun yanısıra özel kesimden 4 şahıs belirtilmiş; 6.maddesinde, her biri 1.000(Bin)İL. değerinde 2.750.000.000 adet hisselerin %49 oranına isabet eden 1.347.500.000 adet hisselerin nama ve %51 oranındaki 1.402.500.000 adet hisselerin ise hamiline yazılı olduğu, hamiline yazılı hisselerin tamamı ile nama yazılı hisselerin 1.347.499.600 adedinin MKE.Kurumuna,400 adet nama yazılı hisselerin ise, özel kesimi temsil eden diğer ortaklara ait olduğuna işaret edilmiş; kuruluş, yönetim kurulu, genel müdür, atamalar ve denetçilere ilişkin olarak 233 sayılı KHK.hükümlerine paralel düzenlemelere yer verilmiştir.

üzere,
MKE Kurumunun Ana Statüsünün 4.maddesinde işaret edildiği, kalkınma planları ve yıllık programlar çerçevesinde, imalat sanayii alanında, her çeşit silah, mühimmat, patlayıcı madde imalat kapasitelerini kârlılık ve verimlilik esasları gözönüne alınarak, savunma ve sivil savunma ihtiyaçlarına göre planlamak ve ekonomil bir şekilde üretmek ve pazarlamak amacına uygun şekilde, hisselerinin tamamına yakını elinde tutan kamu kesiminin yönetimi ve denetimi altında faaliyet gösteren MÜHİMMATSAN A.Ş.'nin, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu tartışmaya yer bırakmayacak şekilde açıktır.

233 sayılı KHK.ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere ve kurallara uygun olarak yönetilmeleri, verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda kendi aralarında ve milli ekonomi ile uyum içinde çalışarak sermaye birikimine yardım etmeleri ve bu suretle daha fazla yatırım kaynağı yaratmaları amaçlanan teşebbüs ve bağlı ortaklıkların, bu amaçları gerçekleştirebilmeleri için iktisadi ve ticari faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olmaları, onların "kamu hizmeti" yürütmelerine ve "kamu kurumu" niteliğini taşımalarına engel teşkil etmemektedir.

Dolayısıyla yukarıda belirtilen ilke, kural ve gereklere göre, özerk bir tarzda yönetilen; fakat kuruluşu, görevleri ve finansmanı yönlerinden 233 sayılı KHK.'de yer alan esaslar çerçevesinde merkezi idarenin vesayeti altında bulunan MÜHİMMATSAN A.Ş.'nin görev alanı itibariyle, hizmetin kuruluş ve işleyişi tehlike ve risk taşımaktadır.

Nitekim, olayımızda da dava konusu edilen zarar, hizmetin kuruluş ve işleyişinde var olan tehlikeli etkinliklerin sonucunda doğmuş olup; Anayasanın 125/son. maddesinde yer alan, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kuralı karşısında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-b. maddesi kapsamında bulunan uyuşmazlık konusu tam yargı davasının, idare hukuku esaslarına göre görüm ve çözümü idari yargı yerlerine ait bulunmaktadır.

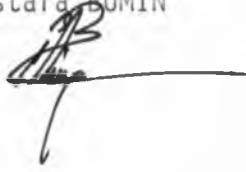
Açıklanan nedenlerle, kamu kurumunca yürütülen hizmetin niteliğinden kaynaklanan zararların giderilmesine yönelik bulunan davanın çözümlenmesinde idari yargı yeri görevli olduğundan, Kırıkale İdare Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

.../...

SH

SONUÇ : Anlaşmazlığın niteliğine göre, davanın idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğine, bu nedenle Kırıkkale İdare Mahkemesinin 23.9.1998 günlü, E:1998/531, K:1998/626 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, 28.12.1998 gününde Üyelerden Ülkü Aydın'ın karşı oyu ve oyçokluğu ile kesin olarak karar verildi.

Başkan
Mustafa BUMİN



Üye
M.Salim ÖZER



Üye
Ülkü AYDIN



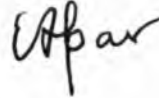
Üye
Nursel AYMAKOĞLU



Üye
Zafer KANTARCIOĞLU



Üye
Dr.Erol ALPAR

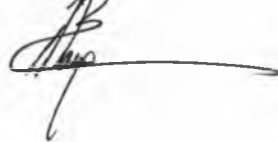


Üye
Halil KARABULUT



Bu kararın Resmî gazete'de yayımı uygundur.

Başkan



A

T.C
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO :1998/76
KARAR NO:1998/72

KARŞI OY

Dava, Mühimmatsan A.Ş.'ne ait İmla Fabrikası tesislerinde 3.7.1997 günü meydana gelen patlamalar sonucu oluşan zararın giderimine ilişkindir.

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Ana Tüzüğü'nün amaç ve faaliyet konularının düzenleyen 4.maddesinin altıncı fıkrası ile, Kuruma, faaliyet alanıyla ilgili olarak her türlü yeni müessese ve ortaklık kurma konusunda yetki tanınmış olup;bu yetkiye dayanılarak M.K.E.Kurumunca, dört özel şahısla bir araya gelinmek suretiyle Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre Mühimmatsan A.Ş. kurulmuştur.

Davalı Mühimmatsan A.Ş.Ana Sözleşmesinin amaç ve faaliyet konularını düzenleyen 3.maddesine göre, Şirketin, askeri ve sivil amaçlı her türlü silah ve mühimmat üretimi yaptığı; ticari faaliyette bulunduğu ve ticari bir işletme olarak çalıştırıldığı görülmektedir.

Bu durum karşısında, davalı Şirketin nitelik olarak özel hukuk hükümleri kapsamında kalan çalışması sırasında çevrede oluşan zarar nedeniyle açılan davanın, haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde görülmesi gerekeceği oyu ile çoğunluk kararına karşıyım.

ÜYE

Ülkü Aydın

Aydın

A